

Social Work & Education

©SW&E. 2023

УДК 364.4:316.464.4

DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.1

Дар'я БИБИК,

доктор філософії в галузі
Соціальна робота, доцент,
кафедра соціальної освіти та
соціальної роботи,
УДУ імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова 9, 01030
м. Київ, Україна;
старший науковий співробітник,
лабораторія соціальної педагогіки
та соціальної роботи,
Інститут проблем виховання
НАПН України,
м. Київ, Україна;
dasha.bybyk@gmail.com
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9947-8503>

Ірина САВЕЛЬЧУК,

доктор педагогічних наук,
професор, кафедра соціальних
технологій, Національний
авіаційний університет,
проспект Любомира Гузара, 1,
м. Київ, Україна;
головний науковий співробітник,
лабораторія соціальної педагогіки
та соціальної роботи,
Інститут проблем виховання
НАПН України,
м. Київ, Україна;
iraut@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6813-4548>

Статус статті:

Отримано: лютий 19, 2023

1-ше рецензування: лютий 28, 2023

Прийнято: березень 30, 2023

Бибик, Д., & Савельчук, І. (2023). Соціальна згуртованість молоді в Україні в умовах воєнного стану. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 1. pp. 7-16. DOI: 10.25128/2520-6230.23.1.1

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ МОЛОДІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті розглядаються особливості формування соціальної згуртованості населення в цілому й у спільноті молоді України в умовах воєнного стану зокрема. Здійснено аналіз наукових праць з проблеми дослідження з метою визначення провідних компонентів та критеріїв, що визначають рівень соціальної згуртованості.

Представлено результати емпіричного дослідження, яке здійснено у формі анкетування. Результати анкетування порівняно із даними соціологічного дослідження з визначення Індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE), яке було проведене в Україні організаціями USAID, ПРООН та їх партнерами у 2021 році.

Мета дослідження полягає у аналізі феномена соціальної згуртованості молоді в процесі формування громадянського суспільства України в умовах воєнного стану. Основними завданнями визначено наступні: проаналізувати провідні наукові праці з проблеми дослідження й обґрунтувати загальні концептуальні положення щодо розуміння соціальної згуртованості як необхідної умови існування суспільства; визначити соціально-психологічні особливості молоді як соціально-активної категорії громадян; дослідити особливості формування та регулювання соціальної згуртованості як провідного чинника соціальної самоорганізації й розвитку суспільства. Досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження було здійснено за допомогою теоретичних, емпіричних та статистичних методів обробки даних.

У висновках підтверджено, що соціальна згуртованість є важливою умовою і індикатором якісної зміни структури суспільства, що визначається активністю соціальних суб'єктів з метою досягнення спільної соціально значимої мети.

Ключові слова: соціальна згуртованість; соціальна єдність; молодь; цінності згуртованості.

ВСТУП

Актуальність дослідження проблеми соціальної згуртованості молоді в Україні зумовлена низкою об'єктивних чинників, які впливають на конструктивні перетворення соціокультурного простору українського суспільства і світового співтовариства загалом. Радикальні зміни геополітичних взаємодій, що характеризуються соціокультурною трансформацією, переходом суспільства до інших форм співіснування та взаємодії спонукали по-новому поглянути на місце та роль соціальної згуртованості в сучасному світі. В умовах процесів глобалізації, демократизації світу та військового протистояння, що на разі триває на території України громадянське суспільство стало в деяких аспектах провідним, визначальним і вирішальним чинником еволюційного процесу.

Не дивлячись на актуальність проблеми соціальної згуртованості у призмі сьогодення в цілому питання соціальної єдності не є новою темою. Це класична проблема в межах досліджень соціальної науки про те, що зв'язки, які тримають суспільства разом, в окремих сучасних соціумах можуть розірватися або дуже в значній мірі диференціювати суспільство. Це питання було в центрі нової дисципліни соціології дев'ятнадцятого століття. З точки зору дослідника того періоду Еміля Дюркгейма (1858-1917) основне питання полягало в пошуку того чинника, що може замінити так звану механічну солідарність домодерного суспільства на єдність, яка встановлюється між люди, які схожі ментально, морально й ідеологічно (Колот, 2009, с. 12).

Надаючи концептуальну характеристику поняттю «соціальної згуртованості» варто зазначити, що дана проблема розкривається в дослідженнях абсолютно різних галузей наук, як от соціологія, соціальна психологія, соціальна робота, корпоративне управління чи міжнародні відносини. Тому сучасні дослідження соціальної згуртованості орієнтовані на широке використання міждисциплінарного підходу (Тьоніс, 2005, с. 135-141). У постановку й розв'язання цієї проблеми важливий внесок зробили представники соціологічної та філософської наук, визначивши категоріальне поле досліджуваної проблематики (М. Вебер, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, Ф. Знанецький, О. Копт, Е. Де Роберті, Т. Лукман та інші).

Не менш важливу групу досліджень, що дозволяють розкрити проблему соціальної згуртованості представляють роботи, у яких увагу акцентовано на взаємозв'язку та взаємозумовленості елементів соціальної системи, розкриваючи, тим самим, зміст соціального конфлікту як процесу, що передбачає рух до згуртованості та рівноваги через конфлікт (Р. Дарендорф, К. Боулдінг, К. Макдональд, М. Хенслін та ін.) (Ivashchenko-Stadnik, 2017).

Аналіз згаданих досліджень дозволяє стверджувати, що проблеми розвитку соціальної згуртованості в рамках процесу формування громадянського суспільства досліджуються розрізнено, не повною мірою враховується сучасна складна геополітична ситуація в Україні та світі. Маловивченими залишаються питання дослідження механізмів процесів інтегрування соціальних суб'єктів та інститутів всередині суспільства, що трансформується, й окремих аспектів їх формування та розвитку, як то, ціннісні орієнтації та соціальні очікування молоді з урахуванням воєнного стану (Бибики, 2022, с.44; Савельчук, 2022, с.114);

тенденції розвитку теорії й практики соціальної роботи (Savelchuk et al., 2021). Ці причини зумовлюють актуальність дослідження, висвітленого у статті.

Мета дослідження полягає у аналізі феномена соціальної згуртованості молоді в процесі формування громадянського суспільства України в умовах воєнного стану. Реалізація мети обумовлює постановку й реалізацію наступних завдань:

1. Проаналізувати провідні наукові праці з проблеми дослідження й обґрунтувати загальні концептуальні положення щодо розуміння соціальної згуртованості як необхідної умови існування громадянського суспільства.

2. Визначити соціально-психологічні особливості молоді як соціально-активної категорії громадян.

3. Дослідити особливості формування та регулювання соціальної згуртованості як провідного чинника соціальної самоорганізації й розвитку суспільства.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань нами були використані теоретичні, емпіричні та статистичні методи дослідження. Практична частина дослідження була реалізована шляхом проведення опитування представників молоді України з використанням Google-форми.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

У широкому розумінні поняття «соціальна згуртованість» означає міцність стосунків і почуття солідарності між членами спільноти (Kawachi, I., & Berkman, L., 2000, pp. 290–319.). Однак відколи Рада Європи у 2001 році визначила концепцію організації своєї роботи з соціального розвитку, поняття соціальної згуртованості почало набувати більш чіткої форми та значення. Генеральним директором Ради Європи визначено, що соціальна згуртованість є концепцією, яка включає цінності та принципи, спрямовані на надання усім без виключення громадянам рівних умов доступу до основних соціальних та економічних прав. (New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe, 2010). Відповідно даної концепції соціальна згуртованість є флагманською концепцією будь-якого відкритого та мультикультурного суспільства.

У 2002 році Регіна Бергер-Шмітт розклала концепцію соціальної згуртованості у двох вимірах. Перший вимір можна коротко позначити як вимір нерівності. Мета діяльності на цьому рівні спрямована на сприяння рівним можливостям і зменшення нерівності та розбіжностей всередині суспільства. На цьому рівні розкривається також аспект соціального відчуження. Другий вимір можна коротко позначити як вимір соціального капіталу. Мета діяльності спрямована на зміцнення соціальних відносин, взаємодії та зв'язків і охоплює всі аспекти, які зазвичай вважаються соціальним капіталом суспільства (Berger-Schmitt, 2002, pp. 404–405).

Відповідно до результатів дослідження, проведеного Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), трьома стовпами соціальної

згуртованості є соціальна інтеграція, соціальний капітал і соціальна мобільність:

- соціальна інтеграція визначає ступінь участі індивіда в суспільному житті, особливо тих, хто перебуває в не вигідному становищі (соціально ізольовані, незахищені верстви населення), так як демонструє процес їхнього залучення до вирішення певних проблем у громаді;

- соціальний капітал визначається як інтегрована категорія суспільства, економіки та політики. Вона виявляється в цінностях, які поділяють громадяни, нормах, яких дотримується суспільство, рівні довіри, що панує в суспільстві й у процесі соціального обміну;

- соціальна мобільність визначається як можливість зміни соціального статусу індивіда в суспільстві. Його рух може бути вгору чи вниз залежно від того прогресує особистість чи знижує свій статус в соціальних верствах. (OECD, 2011).

Щодо визначення структури соціальної згуртованості молоді, то цей процес вдало відображено схематично в дослідженні Хав'єра Фонсеки та співавторів (Fonseca, Lukosch & Brazier, 2018) (*Мал.1, переклад з англійської*).

Так, кожен з трьох компонентів є рівновіддаленим від центру, тобто є однаково важливим в структурі соціальної згуртованості молоді. До кожного компонента наведено три ключових характеристики, на яких буде ґрунтуватися емпіричне дослідження, результати якого представлені в статті.

Визначивши теоретичні основи проблеми дослідження, звернемо увагу на більш детальному аналізі соціальної згуртованості в Україні. У 2021 році організаціями USAID, ПРООН та їх партнерами було проведено дослідження й визначено Індекс соціальної згуртованості та примирення (SCORE) (Social Cohesion in Ukraine Part I: Defining and measuring social cohesion using the SCORE, 2022). Даний Індекс є аналітичним інструментом, який забезпечує надійну доказову базу для розробки політики та програм, які зміцнюють національну єдність, соціальну згуртованість та стійкість, а також для моніторингу прогресу в їх реалізації. Цей проєкт є спільною ініціативою, яка фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), Програмою розвитку ООН (ПРООН), Європейським Союзом (ЄС) та реалізується Центром сталого миру та демократичного розвитку (SeeD). Результати базуються на даних SCORE Ukraine, зібраних у період з січня по квітень 2021 року, який складається з національно репрезентативної вибірки з 12 482 особистих інтерв'ю по всій країні, за винятком Криму та непідконтрольних уряду територій (НКУТ). на сході України. В межах дослідження вимірюється рівень соціальної згуртованості у вертикальних та горизонтальних розрізах й середній показник по країні становив відповідно 4,3 та 6,4 бали з 10 (Social Cohesion in Ukraine Part I: Defining and measuring social cohesion using the SCORE, 2022).

Можемо припустити, що в умовах повномасштабного вторгнення й запровадження воєнного стану даний показник міг змінитися. Для перевірки припущення й визначення рівня соціальної згуртованості молоді України як соціально-активної категорії було проведено анонімне анкетування. Вибірка респондентів становила 125 осіб (1% від репрезентативної вибірки дослідження SCORE 2021 року, що дозволить співставити результати з кореляцією 1 до 100).

Мал.1. Структура соціальної згуртованості

У ході анкетування респондентам було запропоновано оцінити рівень соціальної згуртованості в цілому й окремі показники за шкалою від 1 до 10, (де 1 є найнижчим, а 10 найвищим рівнем). Було визначено для оцінювання рівня соціальної згуртованості молоді певну кількість критеріїв (табл. 1).

Таблиця 1: Критерії визначення соціальної згуртованості молоді в умовах воєнного стану

№ з/п	Критерії
1	Соціальна згуртованість в горизонтальній площині (в своїй соціальній групі)
2	Соціальна згуртованість в вертикальній площині (в межах всіх соціальних груп та інститутів)
3	Самомотивація
4	Особистісне сприйняття, норми та цінності
5	Залучення в діяльність та продуктивність
6	Комфортність соціального середовища
7	Налагодженість соціальних відносин і зв'язків
8	Продуктивність соціальних процесів та досягнення мети
9	Задоволення державним середовищем (структурою, нормами, правилами)
10	Дотримання прав людини в державі
11	Задоволення управлінням конфліктами та прийняттям рішень в державі

Результати анкетування за визначеними критеріями соціальної згуртованості молоді в умовах воєнного стану демонструють дещо суперечливі дані (мал. 2).

Мал. 2. Результати анкетування

Як бачимо, рівень соціальної згуртованості молоді у вертикальному та горизонтальному розрізі є вищим за результати SCORE (2021 рік), їх середній рівень відповідно 5,6 та 7,4 бали. За окремими критеріями в більшості показник не перевищує середній рівень (мал. 2). Найвищі показники мають критерії з особистісного компоненту (№№ 3-5 у таблиці), що зумовлене орієнтуванням молоддю в умовах війни більше на власні сили та можливості ніж на соціальні та державні інституції. Однак в умовах війни для молоді значно зросла цінність держави, національної волі та свободи, прагнення до збереження національної ідентичності, історії та культури, що й виявляється у зростанні рівня соціальної згуртованості у вертикальному й горизонтальному розрізах.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу провідного міждисциплінарного досвіду з проблеми дослідження можна зробити висновок, що соціальна згуртованість є важливою умовою і індикатором якісної зміни структури суспільства, що визначається активністю соціальних суб'єктів, орієнтованих у суспільстві подібним чином як таких, що усвідомлюють спрямованість своїх інтересів, можливостей з метою покращення рівня соціального добробуту. Водночас, соціальна згуртованість є атрибутом соціальності. Поняття характеризує соціальність з погляду інтеграції та самоорієнтації, установок індивідів у якості соціального суб'єкта, дозволяє

виявити фокус і вектор руху соціальної системи.

Отримані результати емпіричного дослідження визначають середній рівень соціальної згуртованості й дозволяють констатувати незначне зростання рівня соціальної згуртованості у вертикальному та горизонтальному розрізі в порівнянні з результатами соціологічного дослідження SCORE (2021 рік). Також отримані данні розширюють уявлення про особливості та внутрішній зміст феномена соціальної згуртованості молоді в умовах воєнного стану. Дане дослідження може бути стартом для різнобічних і комплексних досліджень проблеми формування громадянського суспільства в умовах війни спираючись на молодь як соціально активну групу. Крім того, дослідження може сприяти пошуку більш адекватних та актуальних сучасним українським реаліям моделей та типів реалізації соціальної політики в умовах формування в країні інститутів громадянського суспільства в умовах війни та післявоєнного відновлення.

ЛІТЕРАТУРА

Бибик, Д. (2022). Ціннісні орієнтації учнівської молоді України в умовах воєнного стану. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*, 26(1), 43-54. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2022-26-1-43-54>

Колот, А. М., (2009). Соціальна згуртованість як доктрина забезпечення стійкості розвитку суспільства в умовах глобальних викликів. *Україна: аспекти праці*. № 7, С. 11-19.

Покровська, О. В., (2017). Соціальна згуртованість як запорука ефективного розвитку суспільства. URL: [abstracts2017-04-26-28-21.pdf\(mnau.edu.ua\)](https://abstracts2017-04-26-28-21.pdf(mnau.edu.ua)) (дата звернення: 07.03.2023).

Савельчук, І. (2022). Соціальні очікування молоді: від теоретичного осмислення до практичного застосування у воєнний та післявоєнний період. *Social Work and Education*, 9(1), 113–121. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.9>

Тьоніс, Ф., (2005). *Спільнота та суспільство*. Основні поняття чистої соціології (пер. з нім. Н. Комарова, О. Погорілий). Київ: Дух і літера, 262 с.

Berger-Schmitt, R., (2002). Considering Social Cohesion in Quality of Life Assessments: Concept and Measurement. *Social Indicators Research*. Vol. 58, No. 1/3, Assessing National Quality of Life and Living Conditions, pp. 403-428.

Ivashchenko-Stadnik, K. (2017) The Social Challenge of Internal Displacement in Ukraine: The Host Community's erspective. In A. Pikulicka-Wilczewska and G. Uehling, (Eds) *Migration and the Ukraine Crisis: A Two-Country Perspective*. Bristol: E-International Relations, (pp. 25-48).

Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital, and health. *Social Epidemiology*, 174(7), 290–319.)

Larsen, C. A., 2013. The Rise and Fall of Social Cohesion. *The Construction and Deconstruction of Social Trust in the USA, UK, Sweden and Denmark*. Oxford: Oxford University Press.

Lordos, A., & Hyslop, D., (2021) The Assessment of Multisystemic Resilience in ConflictAffected Populations. In M. Ungar. *Multisystemic Resilience: Adaptation and Transformation in Contexts of Change*. (pp. 417–451). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190095888.003.0023>

New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 7 July 2010. URL: [2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion\(coe.int\)](https://www.coe.int/t/e/strategy/2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion(coe.int)) (дата звернення: 07.03.2023).

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). (2011). Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World. In Perspectives on Global Development, OECD. URL: [OECD's Report on Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World | Club de Madrid \(clubmadrid.org\)](https://www.oecd.org/dev/2012-social-cohesion/) (дата звернення: 07.03.2023).

Savelchuk, I., Bybyk, D., Zhytynska, M., Ivzhenko, I., Mikheiva, O., & Kunytsia, T. (2021).

Trends in the Development of Social Work: Postmodern Ideas and Prospects. *Postmodern Openings*, 12(3Sup1), 143-154. <https://doi.org/10.18662/po/12.3Sup1/356>

Social Cohesion in Ukraine Part I: Defining and measuring social cohesion using the SCORE, (2022). URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/social-cohesion-ukraine-part-i-defining-and-measuring-social-cohesion-using-score> (дата звернення: 07.03.2023).

Xavier Fonseca, Stephan Lukosch & Frances Brazier (2018). Social cohesion revisited: a new definition and how to characterize it. *The European Journal of Social Science Research*. URL: <https://doi.org/10.1080/13511610.2018.1497480> (дата звернення: 07.03.2023).

SOCIAL COHESION OF YOUTH IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Daria BYBYK, PhD in Social Work, Associate Professor, Department of Social Education and Social Work, National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Senior researcher Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, dasha.bybyk@gmail.com

Iryna SAVELCHUK, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Social Technologies, National Aviation University, Kyiv, Ukraine; Chief researcher, Department of Social Pedagogy and of Social Work Institute of Educational Problems of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; iraut@ukr.net

Abstract. *The article examines the peculiarities of the formation of social cohesion of the population as a whole and in the community of youth of Ukraine in the conditions of martial law in particular. An analysis of scientific works on the research problem was carried out in order to determine the leading components and criteria that determine the level of social cohesion.*

The results of an empirical study conducted in the form of anonymous representatives of youth of Ukraine are presented. The results of the survey determine the level of social cohesion in a vertical and horizontal section and determine social unity according to separate criteria. The results of the questionnaire are compared with the data of a sociological study on the definition of the Social Cohesion and Reconciliation Index (SCORE), which was conducted in Ukraine by USAID, UNDP and their partners in 2021.

The purpose of the research covered in the article is to analyze the phenomenon of social cohesion of youth in the process of forming the civil society of Ukraine in the conditions of martial law. The main tasks are as follows: to analyze the leading scientific works on the research problem and to justify the general conceptual provisions regarding the understanding of social cohesion as a necessary condition for the existence of society; determine the socio-psychological features of student youth as a socially active category of citizens; to investigate the peculiarities of formation and regulation of social cohesion as a leading factor of social self-organization and development of society.

Achieving the set goal and solving research tasks was carried out using theoretical, empirical and statistical methods of data processing.

The conclusions confirm that social cohesion is an important condition and indicator of a qualitative change in the structure of society, which is determined by the activity of social subjects in order to achieve a common socially significant goal.

The novelty of the study consists in determining the actual problems of the process of forming the social cohesion of youth in the conditions of war by determining the actual level of cohesion in general and according to individual criteria.

Key words: *social cohesion; social unity; youth; questionnaire; values of cohesion.*

References

Bybyk, D. (2022). Tsinnisni oriientatsii uchnivskoi molodi ukrainy v umovakh voiennoho stanu. [Value orientations of student youth of Ukraine under the conditions of the state of martial]. Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi, 26(1), 43-54. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2022-26-1-43-54> (in Ukrainian).

Kolot, A. M. (2009). Sotsial'na z-hurtovanist' yak doktryna zabezpechennya stiykosti rozvytku suspil'stva v umovakh hlobal'nykh vykykiv. [Social cohesion as a doctrine of ensuring the

sustainability of society's development in the face of global challenges.] *Ukrayina: aspekty pratsi*. № 7, S. 11-19. (in Ukrainian).

Pokrovs'ka, O. V. (2017). *Sotsial'na z-hurtovanist' yak zaporuka efektyvnoho rozvytku suspil'stva*. [Social cohesion as a key to effective development of society]. URL: abstracts2017-04-26-28-21.pdf (mnau.edu.ua) (date of application: 07.03.2023). (in Ukrainian).

Savelchuk, I.B. (2022). *Cotsialni ochikuvannia molodi: vid teoretychnoho osmyslennia do praktychnoho zastosuvannia u voiennyi ta pisliavoiennyi period*. [Social expectations of young people: from theoretical consideration to practical application in war and post-war period]. *Social Work and Education*. Vol. 9. No. 1. S. 113-121. Retrieved from URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.9> (in Ukrainian).

T'onis, F. (2005). *Spil'nota ta suspil'stvo. Osnovni ponyattya chystoyi soitsiologii*. [Community and society. Basic concepts of pure sociology]. (per. z nim. N. Komarova, O. Pohorilyy). Kyiv: Dukh i litera, 262 s. (in Ukrainian).

Berger-Schmitt, R. (2002). Considering Social Cohesion in Quality of Life Assessments: Concept and Measurement. *Social Indicators Research*. Vol. 58, No. 1/3, Assessing National Quality of Life and Living Conditions, pp. 403-428.

Ivashchenko-Stadnik, K. (2017) The Social Challenge of Internal Displacement in Ukraine: The Host Community's erspective. In A. Pikulichka-Wilczewska and G. Uehling. (Eds) *Migration and the Ukraine Crisis: A Two-Country Perspective*. Bristol: E-International Relations, (pp. 25-48).

Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital, and health. *Social Epidemiology*, 174(7), 290–319.)

Larsen, C. (2013). *The Rise and Fall of Social Cohesion. The Construction and Deconstruction of Social Trust in the USA, UK, Sweden and Denmark*. Oxford: Oxford University Press.

Lordos, A., & Hyslop, D. (2021) The Assessment of Multisystemic Resilience in ConflictAffected Populations. In M. Ungar. *Multisystemic Resilience: Adaptation and Transformation in Contexts of Change*. (pp. 417–451). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190095888.003.0023>

New Strategy and Council of Europe Action Plan for Social Cohesion approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 7 July 2010. URL: [2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/2010Strategy_ActionPlan_SocialCohesion) (date of application: 07.03.2023).

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). (2011). *Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World*. In *Perspectives on Global Development*, OECD. URL: [OECD's Report on Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World | Club de Madrid \(clubmadrid.org\)](https://www.oecd.org/dev/2012-social-cohesion/) (date of application: 07.03.2023).

Savelchuk, I., Bybyk, D., Zhytynska, M., Ivzhenko, I., Mikheiva, O., & Kunytsia, T. (2021). Trends in the Development of Social Work: Postmodern Ideas and Prospects. *Postmodern Openings*, 12 (3Sup1), 143-154. <https://doi.org/10.18662/po/12.3Sup1/356>.

Social Cohesion in Ukraine Part I: Defining and measuring social cohesion using the SCORE, (2022). URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/social-cohesion-ukraine-part-i-defining-and-measuring-social-cohesion-using-score> (date of application: 07.03.2023).

Xavier Fonseca, Stephan Lukosch & Frances Brazier (2018). Social cohesion revisited: a new definition and how to characterize it. *The European Journal of Social Science Research*. URL: <https://doi.org/10.1080/13511610.2018.1497480> (date of application: 07.03.2023).

Article history:

Received: Febuary 19, 2023

Ist Revision: Febuary 28, 2023

Accepted: March 30, 2023